

เรื่อง : COVID-19

รหัส: 2006-1-000-004-10-2563

จำนวน: 2.5 หน่วยกิตการศึกษาต่อเนื่อง

วันที่รับรอง: 31 ตุลาคม 2563

วันที่หมดอายุ: 30 ตุลาคม 2564

เรียบเรียงโดย: ดร.ภก.นพวัฒน์ เฟื่องคำศรี

บทคัดย่อ

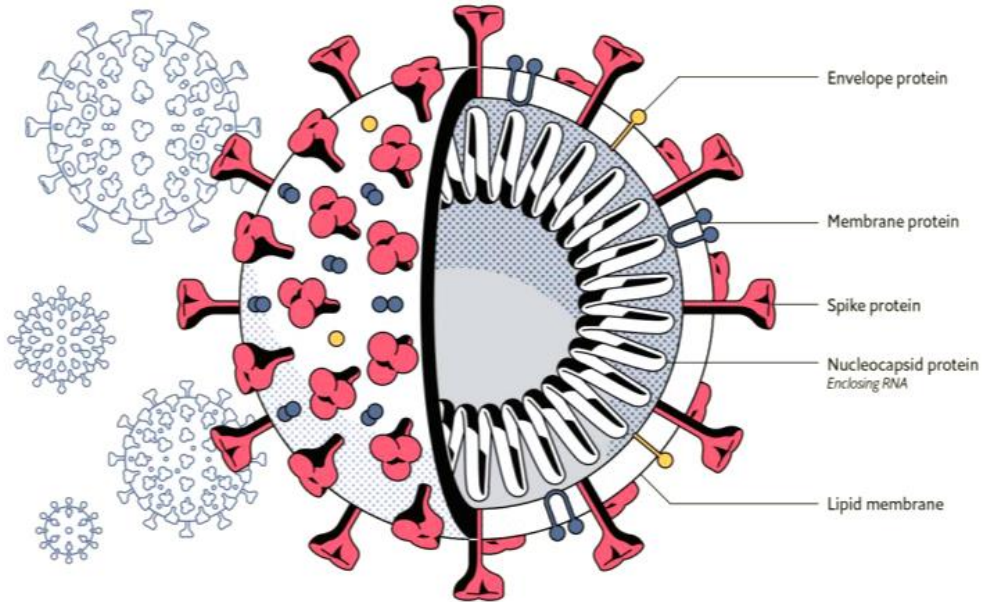
COVID-19 หรือ โควิด-19 เป็นโรคที่มีอุบัติการณ์ใหม่ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2562 ซึ่งเกิดจากเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ SARS-CoV-2 หรือ โคโรนา 2019 โดยไวรัสชนิดนี้จะก่อให้เกิดปอดอักเสบรุนแรงอย่างเฉียบพลัน ลักษณะอาการของผู้ป่วยโดยทั่วไป ได้แก่ ไข้ ไอ เจ็บคอ และหายใจหอบเหนื่อย เป็นต้น นับตั้งแต่มีรายงานผู้ป่วยรายแรกเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2562 จากเมืองอู่ฮั่น ในประเทศจีน จนถึงปัจจุบัน ณ วันที่ 1 พฤษภาคม 2563 มีรายงานการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสไปทั่วโลก โดยพบผู้ป่วยแล้วมากกว่า 3 ล้านคน และมีผู้เสียชีวิตจากการติดเชื้อมากกว่า 2 แสนคน ซึ่งอัตราการเสียชีวิตคิดเป็นร้อยละ 7 อย่างไรก็ตามการแพร่ระบาดในครั้งนี้นี้ยังไม่มีแนวโน้มจะลดลงไปแต่อย่างใด ดังนั้นในทุกภูมิภาคทั่วโลกจึงมีมาตรการทางสังคมที่เปลี่ยนไปซึ่งไม่เว้นแม้แต่ประเทศไทย โดยมีหลักการในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อไวรัสโคโรนา ได้แก่ การเพิ่มระยะห่างทางสังคม การล้างมือบ่อยๆ และการสวมใส่หน้ากากป้องกันตนเอง อีกทั้งยังส่งเสริมให้ทำงานที่บ้านด้วย ผลกระทบในครั้งนี้นำส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อระบบเศรษฐกิจและสังคม ปัจจุบันการต่อสู้กับเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ยังต้องเรียนรู้และดำเนินการควบคู่กันไป เนื่องจากยังไม่มีสูตรสำเร็จในการกำจัดเชื้อไวรัสชนิดนี้อย่างถาวร แต่อีกไม่นานด้วยองค์ความรู้และเทคโนโลยีของโลกในยุคปัจจุบันจะสามารถจัดการปัญหาดังกล่าวได้อย่างแน่นอนเพียงแต่ต้องใช้เวลาและความร่วมมือจากประชากรโลกทุกคน

คำสำคัญ: โควิด-19, ไวรัสโคโรนา, การเว้นระยะห่างทางสังคม

Keywords: COVID-19, coronavirus, social distancing

บทนำ

COVID-19 เป็นอักษรย่อที่องค์การอนามัยโลกประกาศให้ใช้ในการเรียกชื่อโรคใหม่ซึ่งมาจากชื่อเต็มว่า “coronavirus disease 2019” ซึ่งมีความหมายว่า เป็นโรคติดต่อที่มีการแพร่กระจายทั่วโลกในปี ค.ศ. 2019 ซึ่งเกิดมาจากเชื้อไวรัสโคโรนา¹⁾ ไวรัสโคโรนา (coronavirus) เป็นไวรัสที่ถูกพบครั้งแรกในปี ค.ศ. 1960 แต่ยังไม่ทราบแหล่งที่มาอย่างชัดเจนว่ามาจากที่ใด แต่เป็นไวรัสที่สามารถติดเชื่อได้ทั้งในมนุษย์และสัตว์ ปัจจุบันมีการค้นพบไวรัสสายพันธุ์นี้แล้วทั้งหมด 6 สายพันธุ์ ส่วนไวรัสโคโรนา 2019 เป็นสายพันธุ์ที่ยังไม่เคยพบมาก่อน คือสายพันธุ์ที่ 7 จึงถูกเรียกว่าเป็น “ไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่” ไวรัสโคโรนา 2019 หรือ “BetaCoV/Wuhan/IVDC-HB-01/2019” หรือ SARS-CoV-2 เป็น RNA virus ถูกจัดอยู่ในตระกูล Beta-coronavirus เหมือนกับ SARS-CoV (โคโรนาไวรัสซาร์ส) และ MERS-CoV (โคโรนาไวรัสเมอร์ส) เมื่อส่องผ่านกล้องจุลทรรศน์อิเล็กตรอนจะเห็นกลุ่มคาร์โบไฮเดรตเป็นปุ่มๆ ซึ่งรวมอยู่กับโปรตีน เรียกว่า spikes protein หรือ S protein ยื่นออกไปจากตัวอนุภาคไวรัส มีลักษณะเหมือนมงกุฎ ซึ่งในภาษาอังกฤษเรียกว่า crown และในภาษาละตินเรียกว่า corona ด้วยลักษณะนี้จึงเป็นชื่อเรียกไวรัสโคโรนานั่นเอง ดังแสดงในรูปที่ 1

รูปที่ 1 ลักษณะสัณฐานของไวรัสโคโรนา 2019^[2]

ต้นกำเนิดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เชื่อว่ามาจากสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมชนิดหนึ่งชื่อ “ค้างคาวมงกุฎเทาแดง หรือ *Rhinolophus affinis*” โดยมีถิ่นอาศัยในถ้ำหินปูน ป่าดิบแล้ง และป่าดิบชื้น พิสูจน์ได้จากการถอดรหัสพันธุกรรมของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งเมื่อเทียบเคียงรหัสพันธุกรรมของเชื้อในค้างคาวมงกุฎเทาแดงและในมนุษย์พบว่ามีความคล้ายคลึงกันถึงร้อยละ 96^[2] ซึ่งในประเทศไทยนั้นพบค้างคาวชนิดนี้ได้ในป่าสงวนแห่งชาติป่าย่านยาว ป่าเขาวง และป่ากระซุม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังแสดงในรูปที่ 2 อย่างไรก็ตามการก่อกำเนิดการกระจายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จากสัตว์สู่คนพบหลักฐานที่แรกที่ประเทศจีนในตลาดสดเมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ ในช่วงปลายปี ค.ศ. 2019 โดยทางการจีนออกแถลงการณ์ว่าเดิมทีไวรัสโคโรนา 2019^[3] ถูกค้นพบจากสัตว์ก่อน โดยเป็นสัตว์ที่มีการติดเชื้อไวรัสแล้วคนที่อยู่ใกล้คลุกคลีกับสัตว์เหล่านี้ก็ติดเชื้อไวรัสมาอีกที อย่างไรก็ตามการก่อกำเนิดเชื้อร้ายต่อโลกในครั้งนี้นี้ยังมีข้อสงสัยและเป็นที่ยกเถียงกันอยู่

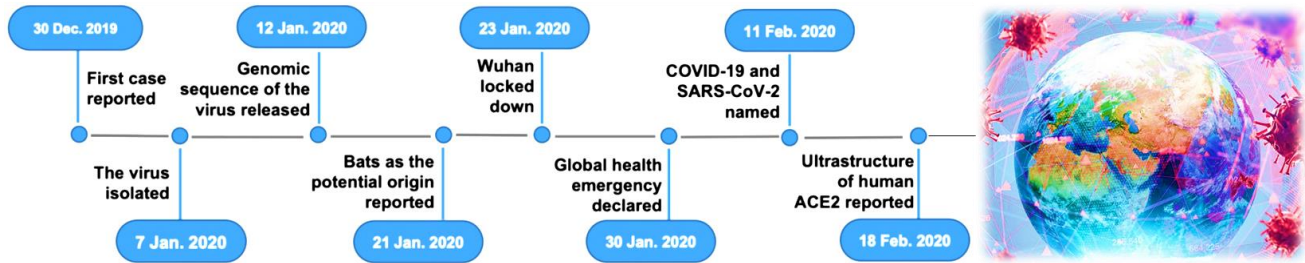

รูปที่ 2 ลักษณะของค่างความมงกุฎเทาแดง^[4]

ลำดับเวลาการก่อกำเนิดโรคโควิด-19^[5]

โรคโควิด-19 หรือ โรคไวรัสโคโรนา 2019 ถือเป็นโรคชนิดใหม่ที่เพิ่งถือกำเนิดมาได้ไม่นานซึ่งมีพื้นฐานพันธุกรรมอยู่ในตระกูลที่ใกล้เคียงกับโรคซาร์สและเมอร์ส ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่ามนุษย์ยังพอมองค้ความรู้ที่จะต่อสู้กับโรคชนิดนี้ได้โดยไม่ได้เริ่มจากศูนย์ นับตั้งแต่ปลายปี ค.ศ. 2019 หรือ พ.ศ. 2562 พบรายงานผู้ป่วยรายแรกในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีน เมื่อวันที่ 30 ธันวาคม 2562 หลังจากนั้นเชื้อโรคที่เป็นสาเหตุถูกระบุว่าเป็นไวรัสในระยะเวลา 8 วันต่อมา และอีกไม่นานนักวิทยาศาสตร์สามารถถอดรหัสพันธุกรรมไวรัสและทำการยืนยันได้ว่าเป็นสายพันธุ์ “corona” ในวันที่ 12 มกราคม 2563 จากนั้นมีการสืบสวนหาสาเหตุและสามารถระบุแหล่งกำเนิดของการเกิดโรคได้ว่ามีที่มาจากค่างคว และอีกไม่นานรัฐบาลจีนจึงสั่งปิดเมืองอู่ฮั่นเพื่อทำการจำกัดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส แต่ในทางตรงกันข้ามเมื่อมีการปิดเมืองในครั้งนี้นักกลับทำให้เกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสอย่างรวดเร็ว เนื่องจากการปิดเมืองอู่ฮั่นไม่ได้ทำการกักกันนักท่องเที่ยวและผู้คนแยกออกจากประชาชนทั่วไปเพื่อทำการดูแลและเฝ้าระวังโรค เมื่อเกิดการเดินทางของผู้คนจากแหล่งกำเนิดโรคโดยไม่มีมาตรการการจัดการไปยังพื้นที่ต่างๆ ทั่วโลกจึงเป็นเหตุให้เกิดการแพร่กระจายเชื้อไวรัสอย่างรวดเร็วจนองค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้เป็นภาวะฉุกเฉินด้านสุขภาพระดับโลกในวันที่ 30 มกราคม 2563 และมีการกำหนดชื่อโรคว่า COVID-19 และ SARS-CoV-2 ในวันที่ 11 กุมภาพันธ์ 2563 ด้วยความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ในระยะเวลา 7 วันต่อมา นักวิทยาศาสตร์จึงสามารถนำเสนอกลไกการก่อโรคของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในมนุษย์ได้ นับตั้งแต่บัดนั้นจนถึงปัจจุบันในระยะเวลามากกว่า 4 เดือน เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้แพร่กระจายไปทั่วโลกและทำให้เกิดผู้ป่วยสะสมมากกว่า 3 ล้านคน และมีจำนวนผู้ป่วยเสียชีวิตจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มากกว่า 2 แสนคน อีกทั้งเหตุการณ์ในครั้งนี้นี้ยังไม่มีแนวโน้มที่จะลดลง ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกคนทั่วโลกต้องตระหนักและ

ร่วมมือกันในทุกวิถีทางที่จะป้องกัน รักษา และฟื้นฟูสุขภาพ เพื่อให้การดำเนินชีวิตของประชากรโลกกลับเข้าสู่สภาวะปกติให้ได้โดยเร็ว โดยช่วงระยะเวลาการเรียนรู้ไวรัสโคโรนา 2019 ดังแสดงในรูปที่ 3

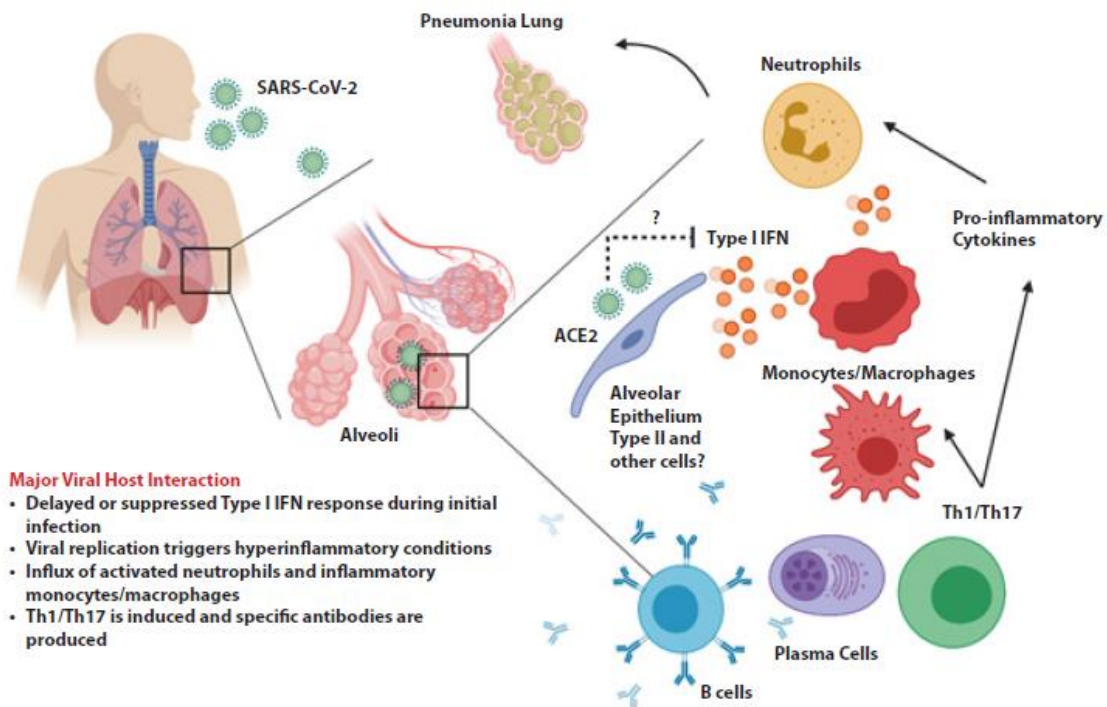

รูปที่ 3 ช่วงเวลาการเรียนรู้ไวรัสโคโรนา 2019^[5]

กลไกการก่อโรคของไวรัสโคโรนา 2019

Coronavirus disease 2019 (COVID-19) หรือ severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 (SARS-CoV-2) เป็นโรคที่เกิดจาก Beta-coronavirus เหมือนกับ SARS-CoV และ MERS-CoV ซึ่งพยาธิสภาพที่เกิดขึ้นจากไวรัสชนิดนี้คือปอดอักเสบรุนแรงอย่างเฉียบพลันและจะส่งผลทำให้ผู้ป่วยเสียชีวิตในที่สุด^[6] กลไกการก่อโรคของไวรัสโคโรนา 2019 คือ ไวรัสจะผ่านเข้าสู่ร่างกายมนุษย์ทางเยื่อเมือกทางเดินหายใจหรือทางตา จากนั้นไวรัสจะเกาะกับเยื่อหุลอดลมก่อนเดินทางเข้าสู่ถุงลมขนาดเล็กในปอด การยึดเกาะกับเซลล์เจ้าบ้าน (host cell) จะมีกลไกผ่านตัวรับในเซลล์ปอดชนิด angiotensin-converting enzyme 2 (ACE2 receptor) ด้วยส่วนของ spikes protein โดยยื่นออกจากตัวอนุภาคไวรัสซึ่งมีลักษณะเหมือนมงกุฎ รหัสพันธุกรรมของโคโรนาไวรัสที่เป็นสาย RNA จะถูกปลดปล่อยเข้าสู่เซลล์เจ้าบ้านเพื่อสร้างจำนวนไวรัสในปริมาณมาก จากนั้นกองทัพไวรัสจะก่อให้เกิดการอักเสบในเนื้อเยื่อปอดโดยทั้งการยับยั้งระบบอินเตอร์เฟอรอน (IFN) และการทำให้เกิดกระบวนการอักเสบโดยเซลล์เม็ดเลือดขาวซึ่งเกี่ยวข้องกับสารก่อปฏิกิริยาการอักเสบที่หลากหลาย ได้แก่ ไซโตไคน์ชนิดต่างๆ เช่น interleukin 1, interleukin 6, interleukin 8 และ tumor necrosis factor- β เป็นต้น ระบบภูมิคุ้มกัน Th1/Th17 เป็นระบบหลักที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการอักเสบในเซลล์ ซึ่งจะเหนี่ยวนำให้เม็ดเลือดขาวชนิดนิวโทรฟิล โมโนไซต์ และแมคโครฟาจ ทำงานร่วมกัน แต่อย่างไรก็ตามยังมีการทำการของระบบ B cells/plasma cells เป็นกลไกจำเพาะในการสร้างแอนติบอดีเพื่อกำจัดอนุภาคไวรัสอีกที ในกรณีผู้ป่วยโรคโควิด-19 พบว่ามีสารก่ออักเสบในกระแสเลือดในปริมาณสูง และเนื้อเยื่อปอดถูกทำลายอย่างรุนแรง นั้นแสดงให้เห็นว่า

ไวรัสโคโรนา 2019 มีเป้าหมายหลักในการทำลายเนื้อเยื่อเยื่อปอดและเกี่ยวข้องโดยตรงกับระบบภูมิคุ้มกัน [5,7]
กลไกการก่อโรคของไวรัสโคโรนา 2019 ดังแสดงในรูปที่ 4

รูปที่ 4 กลไกการก่อโรคของไวรัสโคโรนา 2019 [7]

อาการแสดงของโรคโควิด-19

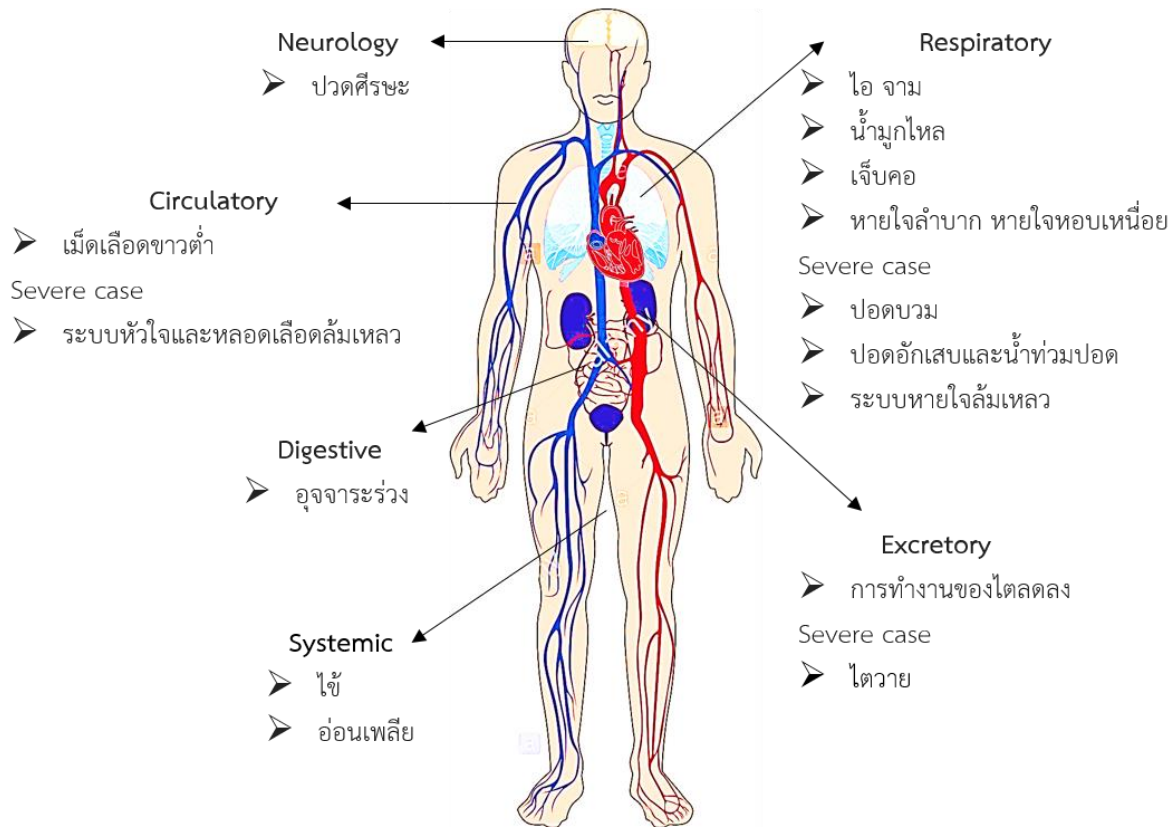
โรคโควิด-19 มีระยะเวลาฟักตัวช่วง 2-14 วัน (ระยะฟักตัวเฉลี่ย 5.2 วัน) และสามารถแพร่โรคได้เมื่อผู้ป่วยมีอาการแสดงแล้วเท่านั้น [8] โดยอาการหลักแสดงในผู้ป่วยที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้แก่ ไข้ (>37.5°C) ไอ หายใจหอบเหนื่อย และเจ็บคอ [5] ซึ่งอาการเหล่านี้มีลักษณะคล้ายกับไข้หวัด ดังนั้นการยืนยันผู้ป่วยโรคโควิด-19 จำเป็นต้องได้รับการตรวจจากห้องปฏิบัติการทางการแพทย์เท่านั้น เนื่องจากการแสดงอาการดังที่กล่าวมาเป็นเพียงการคัดกรองเบื้องต้นเท่านั้น [9] วิธีการตรวจในปัจจุบันใช้เทคนิคทางพันธุกรรม Reverse transcription polymerase chain reaction (RT-PCR) โดยการเก็บตัวอย่างสารคัดหลั่งจากทางเดินหายใจ ผู้ที่แสดงอาการแสดงข้างต้น [10] จากข้อมูลสามารถเปรียบเทียบอาการของโรค SARS-CoV-2, SARS-CoV-1 และ MERS-CoV ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบข้อมูลและอาการของผู้ป่วยที่เกิดจากไวรัสโคโรนาต่างชนิดกัน^[5]

ข้อมูล	SARS-CoV-2 (COVID-19)	SARS-CoV-1 (SARS-2012)	MERS-CoV (MERS-2003)
แหล่งกำเนิด	ประเทศจีน	ประเทศจีน	ประเทศซาอุดีอาระเบีย
ระยะเวลาฟักตัว	7-14 วัน	4.4-6.9 วัน	5.0-6.9 วัน
อัตราการเสียชีวิต	2%*	9.6%	34%
อาการไข้	93%	99-100%	98%
อาการไอ	70%	29-75%	47%
อาการหายใจหอบเหนื่อย	35%	40-42	72%
อาการเจ็บคอ	4%	13-25%	21%
อาการท้องเสีย	6%	20-25%	26%

หมายเหตุ: * อัตราการตายของ SARS-CoV-2 ในปัจจุบันเท่ากับ 7.06% (ข้อมูล ณ วันที่ 1 พฤษภาคม 2563)

ส่วนในคนไทยที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แสดงอาการต่างๆ คิดเป็นร้อยละ ดังนี้ ไข้ (83%) ไอ (70%) เมื่อยเนื้อเมื่อยตัว (40%) เจ็บคอ (40%) ปวดศีรษะ (30%) น้ำมูกไหล (23%) อ่อนเพลีย (13%) คลื่นไส้อาเจียน (7%) ท้องเสีย (3%) อ่อนเพลีย (3%)^[11] อาการแสดงของผู้ป่วยติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ดังแสดงในรูปที่ 5

รูปที่ 5 อาการแสดงของผู้ป่วยติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019^[11]

การดูแลรักษาผู้ป่วยโรคโควิด-19

ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น โรคโควิด-19 เป็นโรคที่เพิ่งมีอุบัติการณ์ใหม่แต่มีการแพร่กระจายอย่างรวดเร็วไปทั่วโลก ซึ่งถือเป็นเรื่องเร่งด่วนอย่างยิ่งที่ต้องทำการแก้ไขให้โรคโควิด-19 หายไปอย่างรวดเร็วเช่นกัน ดังนั้นเพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบันข้อมูลทางการแพทย์สำหรับการป้องกันและรักษาจึงต้องทำการเรียนรู้และปฏิบัติการควบคู่กันไป ซึ่งแนวทางต่างๆ สามารถสรุปได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แนวทางการดูแลผู้ป่วยโรคโควิด-19^[5]

แนวทางการดูแลผู้ป่วย	วัตถุประสงค์
การให้ออกซิเจน	รักษาระบบทางเดินหายใจ
การรักษาระดับสารน้ำและเกลือแร่	รักษาระบบทางเดินหายใจ
การจัดการเกี่ยวกับ septic shock	รักษาระบบทางเดินหายใจ
การควบคุมการติดเชื้อซ้ำ	รักษาระบบทางเดินหายใจ
การให้ยากำจัดไวรัส	ลดปริมาณเชื้อไวรัส

การให้ยารักษาการอักเสบ	ลดกระบวนการอักเสบ
การดูแลสุขภาพทางกายและจิตใจ	ดูแลความแข็งแรงทางร่างกายและการบรรเทาความเครียดทางใจ

นอกจากนี้แนวทางการวิจัยและการรักษาด้วยยาเป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องทำร่วมกัน เพื่อทำความเข้าใจและกำจัดสาเหตุที่เกิดจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ก่อนจะมีวัคซีนป้องกันต่อไปในอนาคต ด้วยสถานการณ์เร่งด่วนแบบนี้ ในเดือนมีนาคม 2563 รัฐบาลจีนจึงได้ประกาศชื่อยาที่อนุญาตให้ทำการทดลองและใช้สำหรับรักษาคนจีนที่เป็นผู้ป่วยโรคโควิด-19 ดังแสดงตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ข้อมูลยาที่รัฐบาลจีนอนุญาตให้ทำการทดลองและใช้สำหรับรักษาผู้ป่วยโควิด-19¹¹¹

ชื่อยา	กลไกการออกฤทธิ์	ข้อบ่งใช้
Chloroquine	Heme polymerase inhibitor	Antimalarial
Keletra (ritonavir+lopinavir)	Protease inhibitor	HIV
Interferon alfa-2b	Immune modulator	Hepatitis-C
Remdesivir	Nucleotide analogue	Experimental
Favipiravir	RNA polymerase inhibitor	Influenza
Actemra (tocilizumab)	Anti-inflammatory	Rheumatoid arthritis, Covid-19
Kevzara (sarilumab)	Anti-inflammatory	Rheumatoid arthritis

สำหรับยาที่กำลังใช้รักษาผู้ป่วยโรคโควิด-19 ในประเทศไทย อธิบดีกรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข นายแพทย์สมศักดิ์ อรรฆศิลป์ ได้ระบุว่า มี 4 สูตร โดยมีพื้นฐานเป็น ยาต้านไวรัสเอดส์ (HIV) ดังนี้

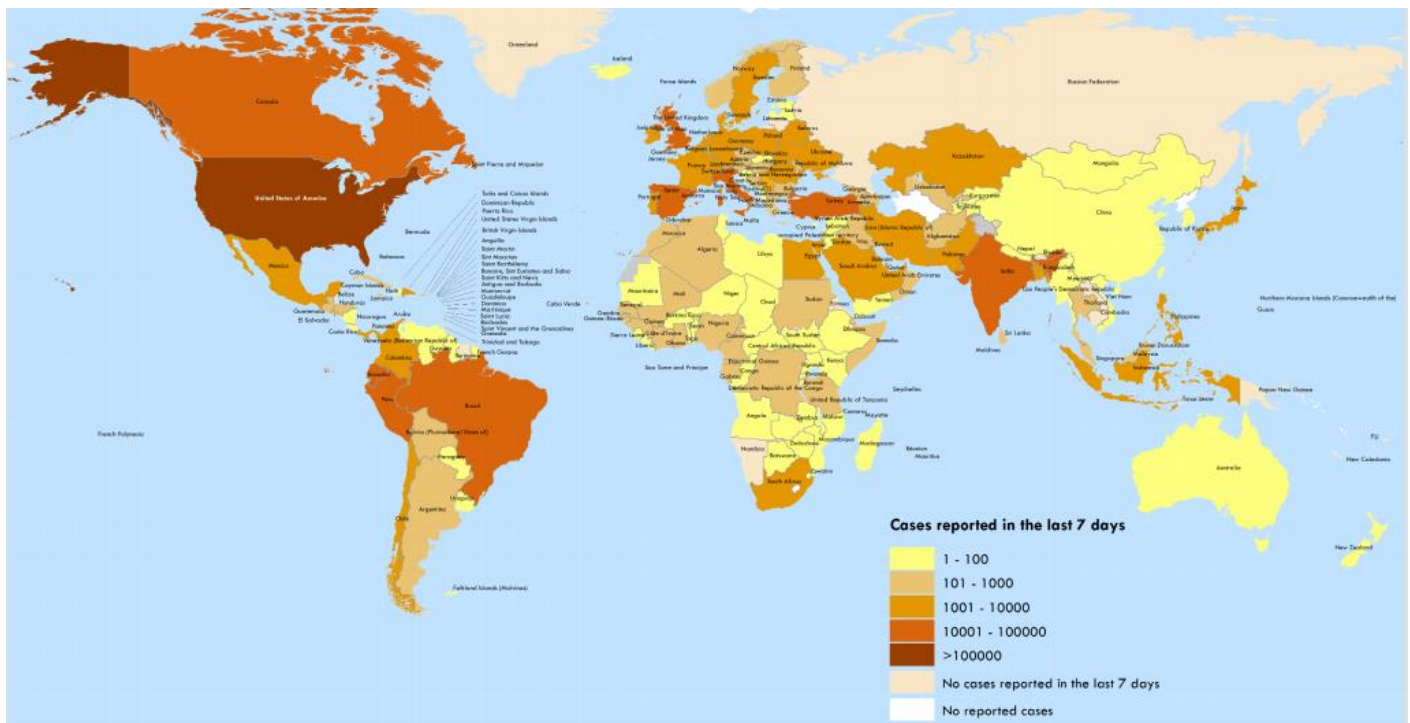
1. ยาต้านไวรัส HIV ร่วมกับยาต้านไวรัสไข้หวัดใหญ่
2. ยาต้านไวรัส HIV ร่วมกับยาต้านไวรัสฟาวิพิราเวียร์ (favipiravir)
3. ยาต้านไวรัส HIV ร่วมกับยาต้านไวรัสไข้หวัดใหญ่ และยาควอโรควิน (chloroquine)
4. ยาต้านไวรัส HIV ร่วมกับยาต้านไวรัส favipiravir และ chloroquine

แนวทางการรักษาผู้ป่วยโรคโควิด-19 ทั้งในและต่างประเทศสามารถปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลาตามความเหมาะสมในสถานการณ์ที่แตกต่างกันไป กล่าวอีกนัยหนึ่งคือยังไม่มีรูปแบบสำเร็จรูป มีแต่เพียงหลักการและการเรียนรู้ทางการแพทย์ต่อไปเรื่อยๆ เท่านั้น ซึ่งอีกไม่นานจากข้อมูลและความร่วมมือทางเทคโนโลยีทั่วโลก

จะทำให้องค์ความรู้ทางการแพทย์มีความสมบูรณ์มากขึ้น และจะนำไปสู่การสร้างอาวุธมาใช้ในการป้องกัน รักษา และดูแลผู้ป่วยโรคโควิด-19 ได้อย่างแน่นอน

สถานการณ์ทั่วโลก

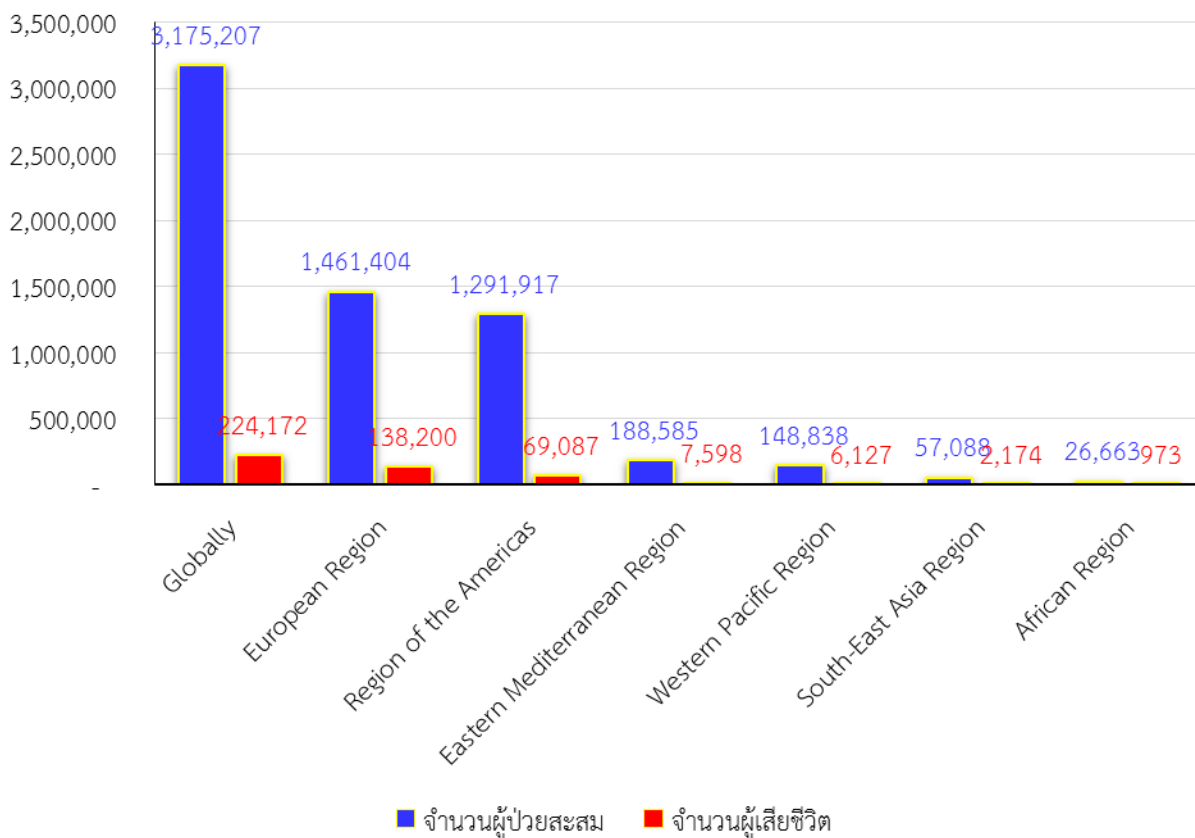
นับตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2562 – ปัจจุบัน พบว่าโรคโควิด-19 ซึ่งเกิดจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สร้างผลกระทบต่อมวลมนุษยชาติอย่างแพร่หลายในทุกภูมิภาคทั่วโลก แม้ว่าโรคโควิด-19 จะมีจุดเริ่มต้นจากภูมิภาคเอเชียก็ตาม แต่อุบัติการณ์การเกิดโรคในปัจจุบันกลับระบาดอย่างหนักในภูมิภาคยุโรปและอเมริกา โดยมีผู้ป่วยสะสมสูงกว่า 2.7 ล้านคน^[12] องค์การอนามัยโลกได้รายงานการแพร่กระจายโรคโควิด-19 ทั่วโลกดังแสดงในรูปที่ 6

รูปที่ 6 การแพร่กระจายโรคโควิด-19 ในภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก (ข้อมูล ณ วันที่ 1 พฤษภาคม 2563)^[12]

ปัจจุบันองค์การสหประชาชาติได้ประมาณการจำนวนประชากรโลก ~7,300 ล้านคน^[13] และประชากรโลกทั้งหมดกำลังเผชิญสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยองค์การอนามัยโลกได้รายงานข้อมูลจำนวนผู้ป่วยทั่วโลก ณ วันที่ 1 พฤษภาคม 2563 พบว่ามีผู้ป่วยสะสมทั่วโลก จำนวน 3,175,207 คน^[12] ซึ่งคิดเป็น ~0.04% ของประชากรโลก และมีจำนวนผู้ป่วยเสียชีวิตแล้ว จำนวน 224,172 คน ซึ่งคิดเป็น 7.06% ของจำนวนผู้ป่วยทั้งหมด แม้ว่าจำนวนผู้ป่วยและผู้เสียชีวิตนั้นมีไม่มากก็ตาม แต่โรคโควิด-19

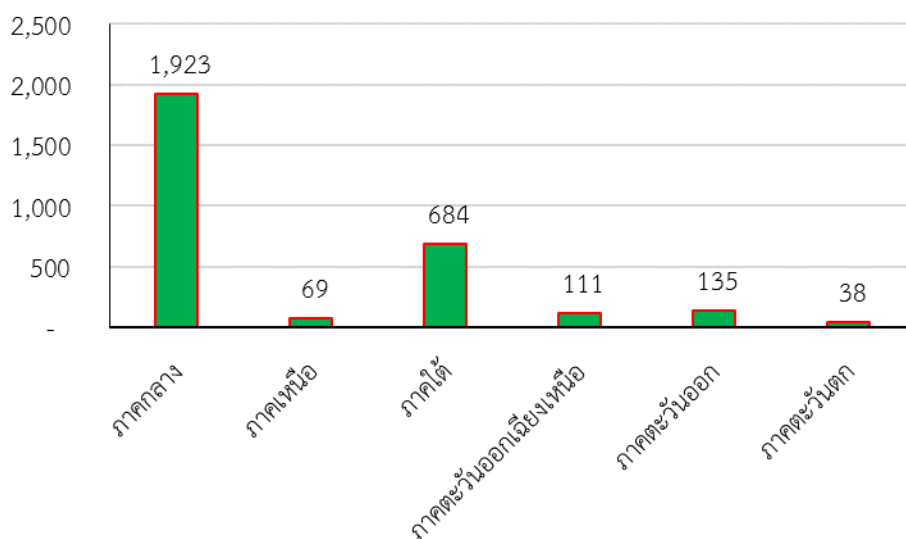
สามารถสร้างปรากฏการณ์การแพร่กระจายไปทั่วโลกในระยะเวลาเพียง 4 เดือนกว่า ซึ่งถือว่าเป็นอุบัติการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและยังไม่มีแนวโน้มจะลดลง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าปัจจุบันโรคโควิด-19 เป็นปัญหาสำคัญต่อประชากรโลกโดยองค์รวม ซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยองค์การอนามัยโลกได้รายงานจำนวนผู้ป่วยโรคโควิด-19 สะสม ณ วันที่ 1 พฤษภาคม 2563 ทั่วโลกสามารถแบ่งเป็น 7 ภูมิภาคต่างๆ ได้แก่ ภูมิภาคยุโรปมีจำนวนผู้ป่วยสะสม 1,461,404 คน (46.03% คิดจากจำนวนผู้ป่วยทั้งหมด) เสียชีวิต 138,200 คน (61.65% คิดจากจำนวนผู้เสียชีวิตทั้งหมด) ภูมิภาคอเมริกามีจำนวนผู้ป่วยสะสม 1,291,917 คน (40.69%) เสียชีวิต 69,087 คน (30.82%) ภูมิภาคเมดิเตอร์เรเนียนตะวันออกมีจำนวนผู้ป่วยสะสม 188,585 คน (5.94%) เสียชีวิต 7,598 คน (3.39%) ภูมิภาคแปซิฟิกตะวันตกมีจำนวนผู้ป่วยสะสม 148,838 คน (4.69%) เสียชีวิต 6,127 คน (2.73%) ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีจำนวนผู้ป่วยสะสม 57,088 คน (1.80%) เสียชีวิต 2,174 คน (0.97%) ภูมิภาคแอฟริกา มีจำนวนผู้ป่วยสะสม 26,663 คน (0.84%) เสียชีวิต 973 คน (0.43%) และภูมิภาคอื่นๆ มีจำนวนผู้ป่วยสะสม 712 คน (0.02%) เสียชีวิต 13 คน (0.01%) ข้อมูลดังแสดงในรูปที่ 7

รูปที่ 7 รายงานจำนวนผู้ป่วยสะสมและจำนวนผู้เสียชีวิตทั่วโลก (ข้อมูล ณ วันที่ 1 พฤษภาคม 2563)^[12]

สถานการณ์ในประเทศไทย

ข้อมูล ณ ปัจจุบัน จำนวนผู้ป่วยโรคโควิด-19 ในประเทศไทยแสดงผลในทางตรงกันข้ามกับสถานการณ์จำนวนผู้ป่วยโรคโควิด-19 ของโลก โดยมีจำนวนผู้ป่วยลดลงอย่างต่อเนื่อง อาจเป็นผลมาจากมาตรการต่างๆ ของรัฐบาล ศักยภาพทางการแพทย์ของประเทศ และความร่วมมือของประชาชน เป็นต้น โดยข้อมูล ณ วันที่ 1 พฤษภาคม 2563^[14] กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุขแสดงจำนวนผู้ป่วยสะสม จำนวน 2,960 คน คิดเป็น 0.09% ของจำนวนผู้ป่วยทั่วโลก และมีผู้เสียชีวิต จำนวน 54 ราย คิดเป็น 1.82% จากจำนวนผู้ป่วยในประเทศไทย ผู้ป่วยทั้งหมดในประเทศไทยรายงานพบใน 68 จังหวัด สามารถแบ่งเป็นภูมิภาคต่างๆ จากมากไปน้อย ดังนี้ ภาคกลางพบผู้ป่วยใน 17 จังหวัด จำนวน 1,923 คน (64.97% คิดจากจำนวนผู้ป่วยในประเทศ) ภาคใต้พบผู้ป่วยใน 13 จังหวัด จำนวน 684 คน (23.11%) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบผู้ป่วยใน 6 จังหวัด จำนวน 135 คน (4.56%) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบผู้ป่วยใน 19 จังหวัด จำนวน 111 คน (3.75%) ภาคเหนือพบผู้ป่วยใน 8 จังหวัด จำนวน 69 คน (2.33%) และภาคตะวันตกพบผู้ป่วยใน 5 จังหวัด จำนวน 38 คน (1.28%) ข้อมูลดังแสดงในรูปที่ 8

รูปที่ 8 รายงานจำนวนผู้ป่วยสะสมในประเทศไทย (ข้อมูล ณ วันที่ 1 พฤษภาคม 2563)^[14]

แนวทางการป้องกัน^[3]

1. การล้างมือ

การล้างมือเป็นสิ่งจำเป็นอันดับแรกที่จะช่วยลดการแพร่กระจายเชื้อโรคได้ทุกชนิด การล้างมือทุกครั้งจำเป็นต้องใช้สารชะล้างร่วมด้วยเสมอเนื่องจากสารเคมีในผลิตภัณฑ์ล้างมือสามารถทำลายเชื้อโรคและชะล้างได้ดี

1.1 การล้างมือทั่วไป

การล้างมือเพื่อขจัดสิ่งสกปรกต่างๆ เหงื่อ ไขมัน ที่ออกมาตามธรรมชาติ และลดจำนวนเชื้อโรคที่อาศัยอยู่ชั่วคราวบนมือ การล้างมืออย่างถูกวิธีต้องล้างด้วยสบู่ก่อนหรือสบู่เหลว ใช้เวลาในการฟอกมือนานประมาณ 15 วินาที

1.2 การล้างมือด้วยแอลกอฮอล์เจล

การล้างมือในกรณีรีบด่วน ไม่สะดวกในการล้างมือด้วยน้ำและมือไม่ปนเปื้อนสิ่งสกปรกหรือสารคัดหลั่ง จากผู้ป่วย ให้ทำความสะอาดมือด้วยแอลกอฮอล์เจล การล้างมือด้วยแอลกอฮอล์เจลประมาณ 10 มิลลิลิตร ใช้เวลาประมาณ 15-25 วินาที (ไม่จำเป็นต้องล้างมือซ้ำด้วยน้ำ และไม่ต้องเช็ดด้วยผ้าเช็ดมือ)

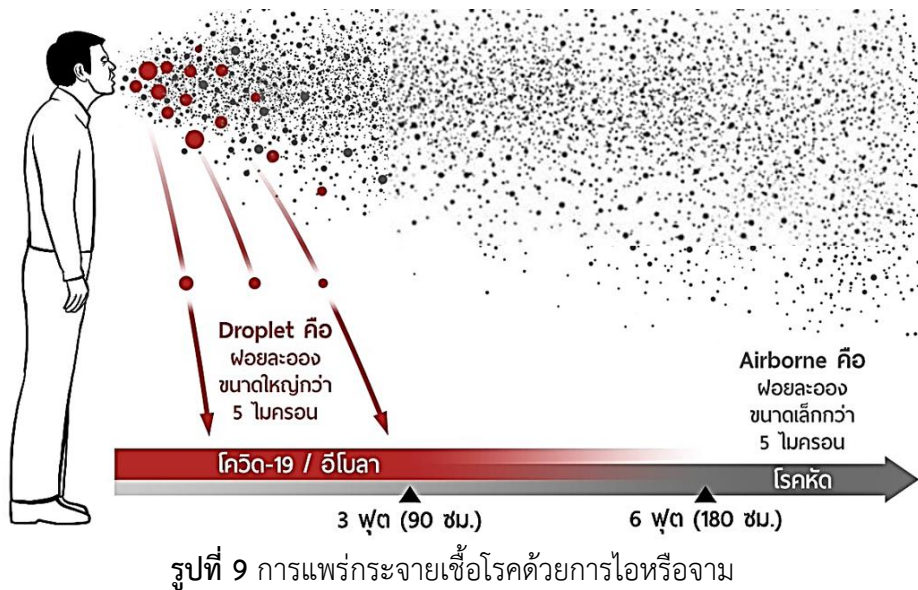
2. การสวมใส่หน้ากากอนามัย

การสวมใส่หน้ากากอนามัยหรือ Face shield เป็นวิธีการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรคในระยะใกล้ โดยการสวมใส่หน้ากากอนามัยที่จำเป็นควรให้ผู้ป่วยใส่เป็นอันดับแรกและบุคคลรอบข้างรองลงมา อีกทั้งควรใช้แล้วทิ้ง หรือซักล้าง (แล้วแต่ชนิด) กรณีที่ใช้ Face shield จำเป็นต้องสวมใส่หน้ากากอนามัยร่วมด้วย เนื่องจาก Face shield อย่างเดียวไม่สามารถป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรคได้ 100 เปอร์เซ็นต์ วิธีการใส่หน้ากากอนามัยที่ถูกต้อง ควรให้ด้านสีเข้มออกด้านนอกเสมอ คลุมให้ปิดจมูก ปาก คาง คล้องหูขยับให้พอดีกับใบหน้า กดลวดขอบบนให้สนิทกับสันจมูก โดยเปลี่ยนทุกวันและทิ้งลงในภาชนะที่มีฝาปิด เพื่อป้องกันการติดเชื้อ ทั้งจากตนเองและผู้อื่น หากเป็นหน้ากากผ้าต้องคลุมให้ปิดจมูก ปาก คาง และทำการซักล้างทุกวัน

3. การเว้นระยะห่างทางสังคม

การเว้นระยะห่างทางสังคมเป็นหัวใจหลักในการป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรคได้ดีที่สุด โดยเป็นการหลีกเลี่ยงการสัมผัสเชื้อโรคทั้งทางตรงและทางอ้อมจากบุคคลอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไอหรือจาม การไอหรือจามนั้นเป็นกลไกของร่างกายซึ่งทำหน้าที่ขับเมือกที่มีอนุภาคแปลกปลอมหรือสารระคายต่อระบบทางเดินหายใจออกจากร่างกาย โดยการไอหรือจามในแต่ละครั้งมีแรงดันสูง ด้วยกลไกนี้จึงเป็นเหตุให้สิ่งแปลกปลอมที่เป็นเชื้อโรคกระจายได้มากกว่า 2 เมตร ระยะทางการแพร่กระจายของเชื้อโรค

ขึ้นกับขนาดของฝอยละอองที่พุ่งออกมา โดยในระยะ 3 ฟุต หรือ 90 เซนติเมตร สามารถแพร่เชื้อ ชาร์ส ไข้หวัดใหญ่ ไข้หวัดนก อีโบล่า และโควิด-19 เป็นต้น ในระยะ 6 ฟุต หรือ 180 เซนติเมตร สามารถแพร่เชื้อ วัณโรค หัด ไวรัสอีสุกอีใส เป็นต้น ดังแสดงในรูปที่ 9 นอกจากนี้เชื้อโรคอาจอยู่รอดบนพื้นผิวได้เป็นเวลาหลายชั่วโมง ดังนั้นการป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสโคโรนาหรือโควิด-19 ควรอยู่ห่างกันอย่างน้อย 1 เมตร หรือตามมาตรการของศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 (ศบค.) ให้ประชาชนมีระยะห่างทางสังคม (social distancing) 2 เมตร

การไอหรือจามที่ถูกวิธีสามารถกระทำดังต่อไปนี้

เมื่อรู้สึกว่าจะไอหรือจาม ควรหากระดาษชำระ หรือทิชชู มาปิดปาก เพื่อป้องกันไม่ให้เชื้อโรคกระจาย แล้วยำไป ทิ้งในถังขยะปิดให้เรียบร้อย

เมื่อรู้สึกว่าจะไอหรือจาม แล้วไม่มีกระดาษชำระ ควรใช้การไอหรือจามใส่ข้อศอก โดยยกแขนข้างใดข้างหนึ่งมาจับไหล่ตัวเองฝั่งตรงข้าม และยกมุมข้อศอกปิดปากและจมูกตนเองก่อนจามหรือไอทุกครั้งไม่ควรไอหรือจามใส่มือ

หลังจากไอหรือจามเสร็จแล้ว ควรล้างมือให้สะอาดทุกครั้ง ด้วยสบู่หรือแอลกอฮอล์ฆ่าเชื้อ เพื่อกำจัดเชื้อโรคไม่ให้แพร่กระจาย

4. การฆ่าเชื้อด้วยสารเคมี

การฆ่าเชื้อด้วยสารเคมีเป็นสิ่งจำเป็นในการทำลายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งถือเป็นแนวทางการป้องกันทางอ้อม เนื่องจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สามารถมีอายุอยู่ได้ตามพื้นผิวต่างๆ นานถึง 9 วัน^{15]} ยกตัวอย่างพื้นผิว เช่น โลหะ แก้ว ไม้ หรือพลาสติก ณ อุณหภูมิห้อง เชื้ออยู่ได้นาน ~ 4-5 วัน ส่วนอุณหภูมิ 4 องศาเซลเซียส เชื้ออยู่ได้นาน ~ 28 วัน หากอุณหภูมิมากกว่า 30 องศาเซลเซียส อายุของเชื้อก็จะสั้นลง ในขณะที่ความชื้นมากกว่า 50% เชื้อจะมีชีวิตอยู่ได้ดีกว่าที่ 30% ดังนั้นนอกจากการล้างมือ การสวมใส่หน้ากากอนามัย และการเว้นระยะห่างทางสังคม แล้วการฆ่าเชื้อพื้นผิวสัมผัสด้วยสารเคมีจึงเป็นสิ่งจำเป็นด้วย ตัวอย่างสารเคมีและสภาวะที่มีการทดลองทำลายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สารเคมีและสภาวะที่ใช้ในการทำลายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019^{15]}

สารเคมี/สภาวะ	ความเข้มข้น	ระยะเวลา
เอทานอล	78-95%	~30 วินาที
	62-71%	~1 นาที
ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์	0.5%	~1 นาที
โซเดียมไฮโปคลอไรต์	0.01%	~10 นาที
	0.1%	~1 นาที
ฟอร์มาลีน	0.7-1%	~2 นาที
โพวิโดนไอโอดีน	0.23-0.47%	~15 วินาที - 1 นาที
ความร้อน	> 56°C	อย่างน้อย 20 นาที
	65°C	~5 นาที
รังสีอัลตราไวโอเลตชนิดซี	ระยะ 3 cm	~15 นาที
กรด	pH < 5	~10 วินาที
เบส	pH > 9	~10 วินาที

หมายเหตุ: 0.05-0.2% เบนแซลโคเนียมคลอไรด์ หรือ 0.02% คลอเฮกซิดีน ไม่มีประสิทธิภาพในการทำลายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

การคิดค้นอาวุธทางการแพทย์มาใช้ในการป้องกันและรักษาโรคที่มีสาเหตุมาจากไวรัสไม่ใช่เรื่องง่าย เนื่องจากไวรัสสามารถกลายพันธุ์ได้อย่างรวดเร็ว หากเปรียบเทียบแล้วไวรัสสามารถใช้เวลาในการกลายพันธุ์เพื่อความอยู่รอดนับระยะเวลาเป็นชั่วโมง แต่การสร้างอาวุธทางการแพทย์ใช้ระยะเวลาเป็นปี อีกทั้งหากไวรัสชนิดเดิมเกิดการกลายพันธุ์อีกอาวุธทางการแพทย์ที่เคยสร้างมาต่อต้านก็จะลดประสิทธิภาพลงหรือใช้ไม่ได้ผลก็เป็นไปได้ แต่อย่างไรก็ตามอาวุธทางการแพทย์ก็ยังเป็นสิ่งจำเป็นที่สำคัญยิ่งเพื่อการรักษามวลมนุษยชาติไว้ การก่อกำเนิดของโรคโควิด-19 ในครั้งนี้ ถือเป็นภัยพิบัติทางธรรมชาติในระบบชีวภาพซึ่งมีมาด้วยเหตุผลอันหลากหลายที่ยังมีข้อกังขา เฉกเช่นกับอดีตที่เคยเป็นมา เช่น โรคเมอร์สในปี 2003 และโรคซาร์สในปี 2012

ข้อมูลการคิดค้นอาวุธทางการแพทย์สำหรับจัดการไวรัสโคโรนา 2019 ในปัจจุบันมีหลากหลายรูปแบบ ซึ่ง Liu และคณะ¹⁶ ได้ทำการรวบรวมข้อมูลไว้ดังนี้

1. ยาที่มีความจำเพาะเจาะจงในการทำลายเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เช่น Nitazoxanide ยับยั้งการแสดงออกของโปรตีนในอนุภาคไวรัส หรือ Arbidol ยับยั้งการยึดเกาะของอนุภาคไวรัสกับเซลล์เป้าหมาย เป็นต้น
2. วัคซีนชนิดต่างๆ เช่น Attenuated virus vaccines, DNA-Based vaccines, Protein-Based vaccines, Virus-like particle vaccines และ mRNA-Based vaccines
3. การฉีดสารกระตุ้นภูมิคุ้มกันในรูปแบบ Interferon-human serum albumin fusion protein
4. RNA therapies โดยการนำส่งสาย RNA จากภายนอกที่มีคุณสมบัติรบกวนการเพิ่มจำนวนของไวรัสในขั้นตอนการถอดรหัสพันธุกรรม
5. Antisense oligonucleotides โดยการนำส่งนิวคลีโอไทด์สายสั้นที่จะไปสร้างสายพันธุกรรมของไวรัสก่อโรคให้มีความรุนแรงในการก่อโรคลดลงหรือหมดไป
6. Ribozymes โดยการนำส่งเอนไซม์ที่มีคุณสมบัติไปย่อยสายพันธุกรรมของไวรัส
7. Antibodies โดยการนำส่งแอนติบอดีที่มีความจำเพาะเจาะจงกับส่วนของแอนติเจนของไวรัสเพื่อหยุดการทำลายเซลล์เป้าหมายของไวรัส

บทสรุป

ไวรัสโคโรนา 2019 เป็นเหตุในการก่อกำเนิดโรคโควิด-19 ซึ่งเปรียบดั่งเพื่อนบ้านที่มาเยือนมวลมนุษยชาติอีกครั้งต่อจากเมอร์ส 2003 และซาร์ส 2012 โดยสถานการณ์การแพร่ระบาดในปัจจุบันยังไม่มีแนวโน้มจะลดลงแต่อย่างใด แม้ว่าจะใช้ระยะเวลาอันสั้นเพียง 4 เดือนกว่า ไวรัสโคโรนา 2019 สามารถสร้างผู้ป่วยโควิด-19 ได้ทั่วถึงกันทั้งโลก อีกทั้งยังคร่าชีวิตผู้คนไปแล้วมากกว่า 2 แสนคน ในขณะที่ความรู้ทางการแพทย์และมาตรการการป้องกันและยับยั้งต่างๆ ยังตามไม่ทัน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่มนุษย์ทุกคนจะต้องอดทน เรียนรู้ ให้ความร่วมมือ

และเป็นกำลังใจให้กันเพื่อฝ่าฟันวิกฤติในครั้งนี้ให้ผ่านไปได้ในวันที่ไวรัสโคโรนา 2019 จากลา ดังนั้นการดูแลสุขภาพตนเอง การรับผิดชอบต่อสังคม การปฏิบัติตามแนวทางต่างๆ เพื่อส่วนรวม การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด และการเคารพสิทธิซึ่งกันและกันด้วยความเอื้อเฟื้อ จะเป็นหนทางที่จะนำความปกติสุขของโลกใบนี้กลับมาสู่มวลมนุษยชาติได้อีกครั้ง

เอกสารอ้างอิง

1. World Health Organization: WHO, <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>
2. Surico, P., & Galeotti, A. (2020). The economics of a pandemic: the case of Covid-19. Wheeler Institute for Business and Development, LBS. London: London Business School,1-22.
3. กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, ข้อมูลสำหรับการป้องกันตนเองจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019, 28 มกราคม 2563
4. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (วว.), https://www.tistr.or.th/sakaerat/Flora_Fauna/MAMMALS/mammals1/mam011.pdf
5. Yi, Y., Lagniton, P. N., Ye, S., Li, E., & Xu, R. H. (2020). COVID-19: what has been learned and to be learned about the novel coronavirus disease. International Journal of Biological Sciences, 16(10), 1753-1766.
6. McIntosh, K. (2020). Coronavirus disease 2019 (COVID-19). Edited by Martin S. Hirsch. UpToDate, <https://www.uptodate.com/contents/coronavirus-disease-2019-covid-19>
7. Prompetchara, E., Ketloy, C., & Palaga, T. (2020). Immune responses in COVID-19 and potential vaccines: Lessons learned from SARS and MERS epidemic. Asian Pacific Journal of Allergy and Immunology, 38(1), 1-9.
8. Li, Q., Guan, X., Wu, P., Wang, X., Zhou, L., Tong, Y., ... & Xing, X. (2020). Early transmission dynamics in Wuhan, China, of novel coronavirus–infected pneumonia. New England Journal of Medicine. 382(13), 1199-1207.
9. Del Rio, C., & Malani, P. N. (2020). COVID-19-new insights on a rapidly changing epidemic. Jama., 323(14), 1339-1340.

10. Lan, L., Xu, D., Ye, G., Xia, C., Wang, S., Li, Y., & Xu, H. (2020). Positive RT-PCR test results in patients recovered from COVID-19. *Jama*, 323(15), 1502-1503.
11. โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. เวอร์ชัน 3 กรกฎาคม/12032563
12. World Health Organization: WHO, Coronavirus disease (COVID-19), Situation Report – 102, 1 May 2020, <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019/situation-reports>
13. UN projects world population to reach 8.5 billion by 2030, driven by growth in developing countries, United Nations Department of Economic and Social Affairs, reported July 30, 2015
14. กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, <https://data.go.th/dataset/covid-19-daily>
15. Kampf, G., Todt, D., Pfaender, S., & Steinmann, E. (2020). Persistence of coronaviruses on inanimate surfaces and its inactivation with biocidal agents. *Journal of Hospital Infection*. 104(2020), 246-251.
16. Liu, C., Zhou, Q., Li, Y., Garner, L. V., Watkins, S. P., Carter, L. J., ... & Albaiu, D. (2020). Research and development on therapeutic agents and vaccines for COVID-19 and related human coronavirus diseases, *ACS Central Science*, 2020(6), 315-331.